

**PRAWO O AKTACH
STANU CYWILNEGO
Z KOMENTARZEM**

**PRZEPISY WYKONAWCZE
I ZWIĄZKOWE
ORAZ WZORY DOKUMENTÓW**

**REDAKCJA
ALICJA CZAJKOWSKA**

**IWONA BASIOR
ALICJA CZAJKOWSKA
DANUTA SORBIAN**

**EDYTOWALNE WZORY
DOSTĘPNE NA STRONIE INTERNETOWEJ**

LEX

a Wolters Kluwer business

**PRAWO O AKTACH
STANU CYWILNEGO
Z KOMENTARZEM
PRZEPISY WYKONAWCZE
I ZWIĄZKOWE
ORAZ WZORY DOKUMENTÓW**

**REDAKCJA
ALICJA CZAJKOWSKA**

**IWONA BASIOR
ALICJA CZAJKOWSKA
DANUTA SORBIAN**

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

LEX

a Wolters Kluwer business

Warszawa 2015

Stan prawny na 1 sierpnia 2015 r.

Wydawca
Izabella Małecka

Redaktor prowadzący
Joanna Tchorek

Opracowanie redakcyjne
Anna Dudzik

Łamanie
Fotoedytor

Projekt graficzny okładki i stron tytułowych
Maciej Sadowski

Układ typograficzny
Krystyna Szych

Komentarze do artykułów ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego napisały:

I. Basior – rozdz. 2 (art. 13–18); rozdz. 3 (art. 19–23); rozdz. 5 (art. 44–51);
rozd. 6 (art. 92–95); rozdz. 8 (art. 114–123)

A. Czajkowska - Przedmowa; rozdz. 1 (art. 1–6); rozdz. 3 (art. 24–34);
rozd. 4 (art. 35–43); rozdz. 6 (art. 76–91), rozdz. 7 (art. 96–113)

D. Sorbian – rozdz. 1 (art. 7–12); rozdz. 6 (art. 52–75); rozdz. 9 (art. 124–149)

Komentarze do rozporządzeń napisała I. Basior.

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by Wolters Kluwer SA, 2015

ISBN: 978-83-264-8288-5

Wydane przez:
Wolters Kluwer SA

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluger.pl

www.wolterskluger.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

WYKAZ SKRÓTÓW	11
SŁOWO WSTĘPNE	15
I USTAWA – PRAWO O AKTACH STANU CYWILNEGO	19
Ustawa z dnia 28 listopada 2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. z dnia 8 grudnia 2014 r. poz. 1741 z późn. zm.)	21
Rozdział 1. Przepisy ogólne (art. 1–12)	21
Rozdział 2. Właściwość miejscowa w sprawach rejestracji stanu cywilnego (art. 13–18)	46
Rozdział 3. Rejestracja stanu cywilnego (art. 19–34)	52
Rozdział 4. Zmiany w aktach stanu cywilnego (art. 35–43)	74
Rozdział 5. Wydawanie dokumentów z rejestru stanu cywilnego (art. 44–51)	93
Rozdział 6. Rodzaje aktów stanu cywilnego (art. 52–95)	106
Rozdział 7. Szczególny tryb rejestracji stanu cywilnego (art. 96–113)	212
Rozdział 8. Zmiany w przepisach obowiązujących (art. 114–123)	259
Rozdział 9. Przepisy przejściowe i końcowe (art. 124–149)	280
II PRZEPISY WYKONAWCZE I ZWIĄZKOWE	325
1. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 16 września 1999 r. w sprawie wzoru i sposobu noszenia odznaki przez kierownika urzędu stanu cywilnego w czasie przyjmowania oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński (Dz. U. Nr 97, poz. 1135)	327

2.	Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 30 maja 2005 r. w sprawie sposobu transliteracji imion i nazwisk osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych zapisanych w alfabecie innym niż alfabet łaćiński (Dz. U. Nr 102, poz. 855)	329
3.	Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4 stycznia 2012 r. w sprawie nadania lub zmiany numeru PESEL (Dz. U. poz. 74 z późn. zm.)	341
4.	Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 5 lutego 2015 r. w sprawie przenoszenia aktów stanu cywilnego do rejestru stanu cywilnego (Dz. U. poz. 204)	351
5.	Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 9 lutego 2015 r. w sprawie sposobu prowadzenia rejestru stanu cywilnego oraz akt zbiorowych rejestracji stanu cywilnego (Dz. U. poz. 225)	358
6.	Ustawa z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności (tekst jedn. Dz. U. z 2015 r. poz. 388)	376
7.	Ustawa z dnia 17 października 2008 r. o zmianie imienia i nazwiska (Dz. U. Nr 220, poz. 1414 z późn. zm.)	406
8.	Konkordat między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską podpisany w Warszawie dnia 28 lipca 1993 r. (Dz. U. z 1998 r. Nr 51, poz. 318) – wyciąg	412
9.	Oświadczenie rządowe z dnia 3 kwietnia 1998 r. w sprawie wymiany dokumentów ratyfikacyjnych Konkordatu między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską, podpisanego w Warszawie dnia 28 lipca 1993 r. (Dz. U. Nr 51, poz. 319)	414
10.	Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe (Dz. U. Nr 80, poz. 432; z późn. zm.)	415
11.	Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jedn. Dz. U. z 2015 r. poz. 583 z późn. zm.) – wyciąg	434
12.	Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 9, poz. 60) – wyciąg	474
13.	Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn. Dz. U. z 2014 r. poz. 121 z późn. zm.) – wyciąg	477
14.	Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 101 z późn. zm.)	491
15.	Ustawa z dnia 25 czerwca 2015 r. – Prawo konsularne	513

III	WZORY DOKUMENTÓW STANU CYWILNEGO I PISM	557
I.	Wzory związane z aktem urodzenia	559
1.	Oświadczenie o zmianie imienia dziecka	559
2.	Decyzja o nadaniu dziecku imienia	560
3.	Zgoda drugiego z rodziców na zmianę imienia, imion lub nazwiska dziecka	562
4.	Zgoda rodziców na zmianę imienia, imion lub nazwiska dziecka	564
II.	Wzory związane z zawarciem małżeństwa	566
1.	Odmowa kierownika urzędu stanu cywilnego przyjęcia oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński ze względu na termin	566
2.	Odmowa kierownika urzędu stanu cywilnego przyjęcia oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński ze względu na miejsce	567
3.	Protokół z przyjęcia oświadczenia o nazwiskach noszonych po zawarciu małżeństwa dotyczący obywateli polskich	569
4.	Oświadczenie składane przez cudzoziemca w związku z zawarciem małżeństwa	570
5.	Pismo o odmowie sporządzenia aktu małżeństwa zawartego bez zaświadczenia kierownika urzędu stanu cywilnego	571
6.	Odmowa wpisania wzmianki o rozwodzie do aktu małżeństwa na podstawie art. 108 ust. 4	573
7.	Pismo o skierowanie sprawy do sądu w trybie art. 5 k.r.o.	574
8.	Odmowa wydania zaświadczenia o możliwości zawarcia małżeństwa	575
9.	Pismo o odmowie sporządzenia aktu małżeństwa, gdy zaświadczenie wpłynęło do urzędu stanu cywilnego po upływie 5 dni [I]	577
10.	Pismo o odmowie sporządzenia aktu małżeństwa, gdy zaświadczenie wpłynęło do urzędu stanu cywilnego po upływie 5 dni [II]	579
III.	Wzory oświadczeń, powiadomień, odmów i decyzji dotyczących rejestracji stanu cywilnego	581
1.	Oświadczenie dotyczące nazwisk dzieci, których rodzice mają różne obywatelstwa lub wyłącznie obce	581
2.	Powiadomienie o transkrypcji	582

3.	Odmowa dokonania transkrypcji	583
4.	Powiadomienie o sprostowaniu imienia w akcie małżeństwa	584
5.	Powiadomienie o uzupełnieniu aktu małżeństwa	585
6.	Decyzja o odmowie odtworzenia treści aktu	586
7.	Odmowa sprostowania aktu	588
8.	Odmowa wydania zaświadczenia o stanie cywilnym	589
9.	Odmowa wydania zaświadczenia o stanie cywilnym dla cudzoziemca	590
10.	Odmowa przyjęcia oświadczeń o uznaniu ojcostwa	591
IV.	Adnotacje dotyczące nazwisk w aktach transkrybowanych (art. 104 p.a.s.c.)	592
1.	Adnotacja dotycząca nazwisk małżonków i dzieci po zawarciu małżeństwa cudzoziemca z obywatelką polską	592
2.	Adnotacja dotycząca nazwisk małżonków i dzieci po zawarciu małżeństwa cudzoziemca z obywatelką polską (w przypadku ślubu przed dniem 15 listopada 1998 r.)	592
3.	Adnotacja dotycząca nazwisk małżonków i dzieci po zawarciu małżeństwa przez cudzoziemców	592
4.	Adnotacja dotycząca nazwisk małżonków i dzieci po zawarciu małżeństwa przez obywateli polskich	593
5.	Adnotacja dotycząca nazwisk małżonków i dzieci po zawarciu małżeństwa obywatela polskiego z cudzoziemką	593
V.	Wnioski	594
1.	Wniosek o sprostowanie aktu stanu cywilnego	594
2.	Wniosek o uzupełnienie aktu stanu cywilnego	596
3.	Wniosek o odtworzenie treści aktu urodzenia	598
4.	Wniosek o odtworzenie treści aktu małżeństwa	600
5.	Wniosek o odtworzenie treści aktu zgonu	602
6.	Wniosek o wpisanie zagranicznego aktu urodzenia do polskiego rejestru stanu cywilnego	604
7.	Wniosek o wpisanie zagranicznego aktu małżeństwa do polskiego rejestru stanu cywilnego	606
8.	Wniosek o wpisanie zagranicznego aktu zgonu do polskiego rejestru stanu cywilnego	608
9.	Wniosek do sądu rejonowego o rozstrzygnięcie, czy małżeństwo może być zawarte	610

IV	TEKSTY MIĘDZYNARODOWYCH KONWENCJI I ROZPORZĄDZENIA RADY (WE)	613
1.	Konwencja nr 3 sporządzona w Stambule dnia 4 września 1958 r. dotycząca międzynarodowej wymiany informacji z zakresu stanu cywilnego (Dz. U. z 2003 r. Nr 172, poz. 1667)	615
2.	Konwencja nr 17 w sprawie zwolnienia od legalizacji niektórych aktów i dokumentów sporządzona w Atenach dnia 15 września 1977 r. (Dz. U. z 2003 r. Nr 148, poz. 1446)	625
3.	Rozporządzenie Rady (WE) Nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczące jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylające rozporządzenie (WE) nr 1347/2000 (Dz. U. UE 2003 L 338 s. 1)	631
4.	Konwencja nr 16 dotycząca wydawania wielojęzycznych odpisów skróconych aktów stanu cywilnego sporządzona w Wiedniu dnia 8 września 1976 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 166, poz. 1735)	685
5.	Konwencja znosząca wymóg legalizacji zagranicznych dokumentów urzędowych sporządzona w Hadze dnia 5 października 1961 r. (Dz. U. z 2005 r. Nr 112, poz. 938)	695
	BIBLIOGRAFIA	709
	SKOROWIDZ PRZEDMIOTOWY	711

WYKAZ SKRÓTÓW

- k.c. – ustawa z dnia 23 maja 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn.: Dz.U. z 2014 r. poz. 121 z późn. zm.)
- k.k. – ustawa z 6 dnia czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.)
- k.p. – ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (tekst jedn.: Dz.U. z 2014 r. poz. 1502 z późn. zm.)
- k.p.a. – ustawa z dnia 16 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn.: Dz.U. z 2013 r. poz. 267 z późn. zm.)
- k.p.c. – ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz.U. z 2014 r. poz. 101 z późn. zm.)
- k.r.o. – ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 583 z późn. zm.)
- konkordat – Konkordat między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską, podpisany w Warszawie dnia 28 lipca 1993 r. (Dz. U. z 1998 r. Nr 51, poz. 318)
- Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze sprost. i zm.)
- LEX – System Informacji Prawnej LEX
- NP – „Nowe Prawo”
- NSA – Naczelny Sąd Administracyjny
- ONSA – Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego
- OSA – Orzecznictwo Sądów Administracyjnych

Wykaz skrótów

OSAiSN	– Orzecznictwo Sądów Administracyjnych i Sądu Najwyższego
OSN	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego
OSNAP	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (od 1994 r.)
OSNAPiUS	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSNC	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna
OSNCP	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Cywilna oraz Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (od 1963 r. do 1994 r.)
OSP	– Orzecznictwo Sądów Polskich
OSPiKA	– Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
OTK	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
OSPiKA	– Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
p.a.s.c.	– ustawa z dnia 28 listopada 2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. poz. 1741 z późn. zm.)
p.a.s.c. z 1986 r.	– ustawa z dnia 29 września 1986 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2011 r. Nr 212, poz. 1264 z późn. zm.)
p.a.s.c. z 1955 r.	– dekret z dnia 8 czerwca 1955 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. Nr 25, poz. 151 z późn. zm.)
p.p.m.	– ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe (Dz. U. Nr 80, poz. 432 z późn. zm.)
PPP	– Przegląd Prawa Publicznego
PiP	– Państwo i Prawo
rozporządzenie Bruksela II	– rozporządzenie Rady (WE) nr 1347/2000 z 29 dnia maja 2000 r. w sprawie jurysdykcji, uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich i w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej za dzieci obojga małżonków (Dz. Urz. WE 2000 L 160, s. 19 z późn. zm.) – nieobowiązujące

Wykaz skrótów

- rozporządzenie Bruksela IIa – rozporządzenie Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczące jurysdykcji oraz uznawania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylające rozporządzenie (WE) nr 1347/2000 (Dz. Urz. 2003 L 338, s. 1 z późn. zm.)
- RPEiS – Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
- SN – Sąd Najwyższy
- TUE – Traktat o Unii Europejskiej, Maastricht, z dnia 7 lutego 1992 r. (tekst skonsolidowany Dz. Urz. UE C 326 z 26 października 2012 r., s. 13)
- Zb. Orz. Cyw. – Zbiór Orzeczeń Izby Cywilnej Sądu Najwyższego
- WSA – Wojewódzki Sąd Administracyjny
- Zb. Orz. Cyw. – Zbiór Orzeczeń Izby Cywilnej Sądu Najwyższego

Uwaga: Artykuły bez bliższego oznaczenia są artykułami ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego.

SŁOWO WSTĘPNE

Dnia 28 listopada 2014 r. została uchwalona ustawa – Prawo o aktach stanu cywilnego, która weszła w życie z dniem 1 marca 2015 r.

Jest to czwarty akt ustawowy, którego przedmiotem jest prawna regulacja rejestracji stanu cywilnego. Analiza aktualnego systemu obowiązującego w Polsce i jego roli w systemie organów administracji publicznej byłaby niepełna bez uwzględnienia – chociaż w dużym skrócie – uwarunkowań historycznych.

Ważność i skutki czynności prawnych ocenia się według przepisów, które obowiązywały w czasie i miejscu dokonania danej czynności prawnej. Z tych właśnie względów konieczna jest znajomość nie tylko aktualnie obowiązującego Prawa o aktach stanu cywilnego, lecz także obowiązujących w tym zakresie przepisów.

Orientacja w tej dziedzinie prawa nie jest łatwa, ponieważ do 1946 r. obowiązywało kilka systemów prawa małżeńskiego. Zostały one przejęte w 1918 r. przez państwo polskie jako pozostałość porzobiorowa. Stan taki spowodował niejednorodność rejestracji stanu cywilnego. Uprawnienia w tym zakresie mieli zarówno urzędnicy świeccy, jak i duchowni różnych wyznań, co powodowało, że w niektórych rejonach kraju obowiązywała rejestracja świecka, w innych zaś wyznaniowa lub mieszana.

Dekretem z dnia 25 września 1945 r. została wprowadzona z dniem 1 stycznia 1946 r. państwowa, powszechna i jednolita w całym kraju świecka rejestracja stanu cywilnego. Na podstawie tego aktu prawnego powołano urzędy stanu cywilnego. W dekreście zawarto normy prawa materialnego o charakterze konstytutywnym i deklaratoryjnym, przepisy ustrojowe dotyczące urzędów stanu cywilnego

oraz statusu ich kierownika, a także przepisy o charakterze proceduralnym.

Polski system rejestracji stanu cywilnego oparto na przepisach prawa francuskiego (ustawa z dnia 20 września 1792 r.), wzorując się na najbardziej nowoczesnych normach ustawodawstwa i recypując z nich najlepsze rozwiązania prawne.

Praktyka oraz doświadczenia kierowników urzędów stanu cywilnego w pierwszych latach ich działalności spowodowały konieczność modyfikacji przepisów o rejestracji stanu cywilnego. W dniu 8 czerwca 1955 r. zostało ogłoszone dekretem nowe Prawo o aktach stanu cywilnego. Na mocy tego aktu rozszerzono zakres uprawnień kierownika urzędu stanu cywilnego, nadal jednak część uprawnień decyzyjnych pozostała w gestii organów nadzoru.

Kolejną zmianę wprowadziła ustawa z dnia 29 września 1986 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego, która reguluje problematykę rejestracji stanu cywilnego podobnie jak poprzednie. Obejmuje zdarzenia i czynności prawne mające wpływ na stan cywilny osoby. Rejestracja tych zdarzeń ma istotne znaczenie dla obywatela i państwa.

Akty stanu cywilnego stanowią źródło informacji m.in. dla ewidencji ludności, dokumentów tożsamości, statystyki, a także są źródłem wiedzy dla autorów opracowań naukowych, biograficznych itp.

Prawne znaczenie rejestracji stanu cywilnego podnosi zawarta w ustawie zasada wyłączności dowodowej aktów stanu cywilnego w zakresie zdarzeń w nich stwierdzonych.

Kierownik urzędu stanu cywilnego w świetle uregulowań ustawy z dnia 29 września 1986 r. jest odpowiedzialny za całokształt spraw związanych z rejestracją stanu cywilnego. Przysługuje mu prawo rozstrzygania we wszystkich sprawach uregulowanych ustawą, również w zakresie spraw, które na podstawie dekretu z 1955 r. były zastrzeżone do kompetencji organu nadzoru, w szczególności do wydawania decyzji administracyjnych we własnym imieniu.

Ustawa z dnia 29 września 1986 r., która weszła w życie z dniem 1 marca 1987 r., była wielokrotnie nowelizowana. Przeszła ona obowiązywać z chwilą wejścia w życie ustawy z 28 listopada 2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego, tj. od dnia 1 marca 2015 r.

Zasadniczym celem nowego aktu prawnego jest w założeniach ustawodawcy podniesienie jakości rejestracji stanu cywilnego przez wprowadzenie systemu elektronicznego. Wszystkie zatem zdarzenia z dziedziny stanu cywilnego będą zapisywane i ewidencjonowane wyłącznie w systemie elektronicznym, a akty stanu cywilnego sporządzane dotychczas w postaci papierowej będą przenoszone stopniowo do systemu elektronicznego.

Ustawodawca przyjął, że nowe zasady prowadzenia rejestracji stanu cywilnego w systemie elektronicznym pozwolą na:

- 1) odejście od papierowych aktów stanu cywilnego,
- 2) uzyskanie odpisu aktu stanu cywilnego w dowolnym urzędzie stanu cywilnego, niezależnie od miejsca jego przechowywania,
- 3) dostęp kierowników urzędów stanu cywilnego do elektronicznych aktów stanu cywilnego, co zwolni osoby zainteresowane z obowiązku składania w tych urzędach odpisów aktów w związku z czynnościami z zakresu rejestracji stanu cywilnego,
- 4) zdalną aktualizację przez kierownika urzędu stanu cywilnego rejestracji PESEL.

Inne zmiany związane z rejestracją stanu cywilnego w nowych uregulowaniach prawnych omówiono w komentarzu do Prawa o aktach stanu cywilnego z 2014 r.

Warto wspomnieć, że zdaniem projektodawcy ustawa z 1986 r. nie spełniała standardów przejrzystej legislacji, wobec czego wymagała modyfikacji.

Moim zdaniem – przede wszystkim ze względu na przejrzystość i konstrukcję ustawy z 1986 r. – nie można podzielić wyrażonego przez projektodawcę poglądu. To właśnie dotychczasowa ustawa – Prawo o aktach stanu cywilnego, tworzona na podstawie wiedzy i doświadczenia środowisk naukowych i prawniczych w konsultacji z kierownikami urzędów stanu cywilnego, tworzyła spójny, logiczny i należyście skonstruowany akt prawny – czego nie można odnieść do nowej ustawy, która w swojej konstrukcji jest niespójna, chaotyczna i ma charakter instrukcyjny. Zawiera przepisy nadmiernie rozbudowane, wyrażone nierzadko językiem potocznym, często niezrozumiałym i budzącym zastrzeżenia interpretacyjne, o czym świadczy niebywała liczba prośb o objaśnienie interpretacyjne przepisów tej

ustawy zgłaszanych przez kierowników i pracowników urzędów stanu cywilnego. Nie uchroniono się także od istotnych luk w ustawie, np. w sprawach unieważnienia wielu aktów stanu cywilnego dotyczących tego samego zdarzenia i osoby. Ustawodawca uwzględnił ten problem jedynie w przypadkach przenoszenia aktów do rejestru stanu cywilnego, pomijając możliwość unieważnienia tych samych aktów wielokrotnie wpisanych do rejestru w wyniku pomyłki w bieżącej rejestracji, co oznacza sytuację patową, ponieważ w takich sprawach ustawodawca nie przewidział trybu postępowania.

Wymieniając uwagi krytyczne, nie należy negować istotnych rozwiązań prawnych w ustawie z 28 listopada 2014 r., o czym mowa w komentarzu.

Przedstawiony komentarz do nowego Prawa o aktach stanu cywilnego oparto na systematyce i konstrukcji ustawy, co powinno ułatwić jego wykorzystanie. Jego opracowanie było o tyle trudne, że w niewielkim stopniu korzystano z dotychczasowych publikacji odnoszących się do poprzednio obowiązujących przepisów regulujących rejestrację stanu cywilnego. W sprawach objętych nową ustawą nie ukształtowało się jeszcze orzecznictwo sądowe, nie rozwinęła się także praktyka stosowania tego prawa.

Autorki starały się opracować komentarz w miarę szczegółowo i jak najrzetelniej, kierując go do szerokiej rzeszy odbiorców, a przede wszystkim do kierowników i pracowników urzędów stanu cywilnego, z nadzieją, że będzie pomocny w zrozumieniu i stosowaniu analizowanych w nim przepisów.

Mając świadomość niedoskonałości komentarza, autorki będą wdzięczne Czytelnikom za uwagi i wskazania być może odważnego stanowiska co do istoty tego prawa.

Komentarz uzupełniają teksty aktów wykonawczych i związkowych, a także wzory protokołów, oświadczeń decyzji odmownych i innych pism wynikających z obowiązującego prawa, których nie zawarto w rozporządzeniach wykonawczych.

Alicja Czajkowska

USTAWA
– PRAWO O AKTACH STANU CYWILNEGO

USTAWA

z dnia 28 listopada 2014 r.

Prawo o aktach stanu cywilnego

(Dz. U. z 8 grudnia 2014 r. poz. 1741; zm.: Dz. U. z 2015 r. poz. 262)

Rozdział 1 Przepisy ogólne

Art. 1. [Przepisy ogólne]

Ustawa reguluje zasady i tryb rejestracji stanu cywilnego oraz dokonywania czynności z zakresu rejestracji stanu cywilnego.

1. Nowa ustawa w art. 1 w sposób ogólny, tak jak ustawa – Prawo o aktach stanu cywilnego z 1986 r., określa treść jej unormowań, których celem jest rejestracja stanu cywilnego oraz dokonywanie czynności z zakresu tej rejestracji; ustawa określa też zasady i tryb dokonywania rejestracji stanu cywilnego.

2. Zasadniczym celem nowej regulacji prawnej komentowanej ustawy, która weszła w życie dnia 1 marca 2015 r., jest w założeniach ustawodawcy podniesienie jakości rejestracji stanu cywilnego poprzez prowadzenie jej w systemie elektronicznym.

Zatem wszystkie zdarzenia z dziedziny stanu cywilnego będą zapisywane i ewidencjonowane wyłącznie w systemie teleinformatycznym, a akty stanu cywilnego sporządzane dotychczas w postaci papierowej będą przenoszone stopniowo do systemu elektronicznego.

3. Ustawodawca przyjął, że nowe zasady prowadzenia rejestracji stanu cywilnego w systemie pozwolą na:

- 1) odejście od papierowych aktów stanu cywilnego;
- 2) uzyskanie odpisu aktu stanu cywilnego (w tym również w postaci dokumentu elektronicznego) w dowolnym urzędzie stanu cywilnego, niezależnie od miejsca jego przechowywania;
- 3) dostęp kierowników urzędów stanu cywilnego do elektronicznych aktów stanu cywilnego, co zwolni osoby zainteresowane z obowiązku przedkładania w urzędach stanu cywilnego odpisów aktów przy dokonywaniu czynności z zakresu rejestracji stanu cywilnego, a kierowników urzędów od przekazywania pocztą informacji o zmianach związanych ze stanem cywilnym;
- 4) zdalną aktualizację przez kierownika u.s.c. rejestru PESEL o zdarzeniach z zakresu rejestracji stanu cywilnego, co bez wątpienia usprawni aktualizację tego rejestru o dane z zakresu rejestracji stanu cywilnego. W konsekwencji zapewni to prawidłową identyfikację obywatela na podstawie rejestru PESEL.

4. Ustawodawca, zmierzając do uproszczenia niektórych czynności związanych ze zmianami w aktach stanu cywilnego, przewidział w nowej regulacji prawnej:

- 1) wprowadzenie czynności materialno-technicznych zakończonych wydaniem odpisu zupełnego aktu stanu cywilnego, np. w sprawach sprostowania aktu, uzupełnienia, transkrypcji bądź odtworzenia zagranicznego aktu stanu cywilnego, w miejsce dotychczasowej niejednolitej praktyki wydawania decyzji w wymienionych sprawach.

Inicjatywa ta znalazła zapis ustawowy, chociaż trudno zaliczyć ją do szczególnie odkrywczej. Pod rządami poprzednio obowiązujących przepisów można było bowiem odstąpić od praktyki wydawania decyzji.

Praktykę taką wprowadził Urząd Stanu Cywilnego m.st. Warszawy, podjęły ją też inne urzędy stanu cywilnego w kraju przy aprobacie przedstawicieli nauki oraz potwierdzeniu zasadności tej praktyki w orzecznictwie.

„Kompetencja organu do załatwiania indywidualnych spraw na mocy decyzji musi wynikać nie wprost z kodeksu postępowania administracyjnego, ale z przepisów odrębnych przyznających podmiotowi

odpowiednie uprawnienia w określonej dziedzinie” (P. Przybysz, *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Warszawa 2005).

Kluczową zasadą, jak wskazuje B. Adamiak i J. Borkowski (B. Adamiak, J. Borkowski, *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Warszawa 2003, s. 447), jest założenie, że adresatem decyzji może być tylko podmiot niezwiązany organizacyjnie z organem administracji. Oznacza to, iż zawarte w decyzji rozstrzygnięcie sprawy nie może być skierowane do organu, który decyzję wydał, ponieważ nie jest on stroną postępowania.

Decyzja administracyjna bowiem jest władczym działaniem organu administracji skierowanym na wywołanie konkretnych, indywidualnie oznaczonych skutków prawnych (B. Adamiak, J. Borkowski, *Kodeks...*, s. 447).

W uzupełnieniu należy przywołać też wyrok WSA w Łodzi z dnia 4 lutego 2010 r., III SA/Łd 566/09 (LEX nr 559898): „[...] nie można domniemywać formy działania, jaką jest decyzja administracyjna, tylko z okoliczności sprawy lub samego przepisu art. 104 k.p.a.”.

Wymaga zatem podkreślenia, że podstawę prawną do wydawania decyzji zawsze trzeba wyprowadzić z powszechnie obowiązujących przepisów prawa materialnego (por. też wyrok WSA w Warszawie z dnia 4 grudnia 2008 r., I SA/Wa 708/09, LEX 489205).

W opinii prawnej prof. Michał Kulesza wypowiedział się następująco: „[...] należy zauważyć, iż decyzja administracyjna, jako forma działania kierownika urzędu stanu cywilnego, została wyraźnie wskazana tylko w przepisach art. 7 ust. 1 pkt 2 i art. 7 ust. 4 Prawa o aktach stanu cywilnego. O ile jednak art. 7 ust. 1 pkt 2 mówił o decyzji jako formie czynności, to art. 7 ust. 4 Prawa o aktach stanu cywilnego określił, kiedy decyzja jest wydawana”.

W świetle doktryny, orzecznictwa sądowego i nauki prawa administracyjnego można stwierdzić, iż konsekwencją braku materialnej podstawy prawnej do orzekania w formie decyzji jest jej kwalifikowana wada skutkująca stwierdzeniem nieważności takiej decyzji na podstawie art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a.

Tak więc odstępianie od praktyki wydawania decyzji administracyjnych z art. 28, 34, 35, 36, 70, 73 i 87 na podstawie poprzednio obowiązujących przepisów jest niezgodne z prawem.

Alicja Czajkowska – radca prawny w Urzędzie Stanu Cywilnego m.st. Warszawy; były wieloletni Kierownik Oddziału Prawno-Administracyjnego w Wydziale Spraw Obywatelskich Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego; autorka wielu publikacji i komentarzy z dziedziny rejestracji stanu cywilnego, ustawy o zmianie imienia i nazwiska, a także zbioru przepisów dotyczących obywatelstwa polskiego; wykładowca na studiach podyplomowych dla kierowników i pracowników urzędów stanu cywilnego na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II; prowadzi szkolenia z zakresu doskonalenia zawodowego kierowników urzędów stanu cywilnego.

Iwona Basior – doktorantka w Instytucie Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk; wieloletni specjalista w Urzędzie Stanu Cywilnego m.st. Warszawy, od 2007 r. na stanowisku Dyrektora tego Urzędu; autorka publikacji z dziedziny rejestracji stanu cywilnego; prowadzi szkolenia z zakresu doskonalenia zawodowego kierowników i pracowników urzędów stanu cywilnego.

Danuta Sorbian – doktorantka w Instytucie Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk; wieloletni zastępca kierownika Urzędu Stanu Cywilnego m.st. Warszawy, od 2007 r. na stanowisku Zastępcy Dyrektora tego Urzędu; autorka publikacji dotyczących rejestracji stanu cywilnego oraz wykładowca na podyplomowych studiach w zakresie administracji i rejestracji stanu cywilnego na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II; prowadzi szkolenia z zakresu doskonalenia zawodowego kierowników i pracowników urzędów stanu cywilnego.

■ W publikacji wyczerpująco omówiono i wyjaśniono wiele wątpliwości dotyczących stosowania nowej ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego, obowiązującej od 1 marca 2015 r., która wprowadziła zasadnicze zmiany związane z elektronicznym systemem rejestracji stanu cywilnego, a także m.in. z:

- możliwością zgłoszenia urodzenia dziecka przez pełnomocnika,
- aktualizacją rejestru PESEL przez kierownika Urzędu Stanu Cywilnego,
- zmianami w zakresie okresu przechowywania ksiąg oraz
- wprowadzeniem zasady sądowego uzupełniania aktu w zakresie daty i godziny zgonu.

■ Komentarz, oparty zarówno na wiedzy prawniczej autorek, jak i na ich praktyce zawodowej, omawia też zagadnienia zawarcia małżeństwa, separacji, rejestracji małżeństw zawieranych w formie ślubów kanonicznych ze skutkiem cywilnym, pochodzenia dziecka, przysposobienia, zasad sporządzania aktów stanu cywilnego w formie elektronicznej, ich sprostowania i uzupełnienia, transkrypcji aktów zagranicznych.

■ Opracowanie zawiera również wzory aktów, protokołów, oświadczeń i pism, a także wykaz umów międzynarodowych oraz wyciąg niektórych aktów prawnych stosowanych w praktyce rejestracji stanu cywilnego.

■ Książka przeznaczona jest dla prawników praktyków, ale przede wszystkim ma służyć kierownikom Urzędów Stanu Cywilnego i ich pracownikom oraz podmiotom uczestniczącym w czynnościach z zakresu rejestracji stanu cywilnego.

■ Wzory pism dostępne są w wersji edytowalnej na stronie www.akta-stanu-cywilnego-wzory.lex.pl – po wpisaniu zamieszczonego w książce kodu aktywacyjnego.

ISBN 978-83-264-8288-5

9 788326 482885

Cena 249 zł
(w tym 5% VAT)

Zamówienia:

infolinia 801 04 45 45, fax 22 535 80 01

zamowienia.książki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

9 788326 482885 W01P01